

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

О. В. Тагліна, Г. Ж. Іванова

Інтернет-
підтримка

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

1
клас
ЧАСТИНА 2

О. В. Тагліна, Г. Ж. Іванова

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Підручник інтегрованого курсу
для 1 класу закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Харків
Видавництво «Ранок»
2018

УДК [501:37.016](075.2)
Т13

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 06.07.2018 № 734)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено.

Ілюстрації художників *О. В. Крутика, Ю. О. Сорудейкіної*

Табліна О. В.

Т13 Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х частинах).
Ч. 2. / О. В. Табліна, Г. Ж. Іванова. — Харків : Вид-во «Ранок», 2018. — 112 с : іл.

ISBN 978-617-09-4535-8

УДК [501:37.016](075.2)

Інтернет-підтримка

Електронні матеріали до підручника
розміщено на сайті
interactive.ranok.com.ua

ISBN 978-617-09-4660-7
ISBN 978-617-09-4535-8 (Ч. 2)

© О. В. Табліна, Г. Ж. Іванова, 2018
© О. В. Крутик, ілюстрації, 2018
© Ю. О. Сорудейкіна, ілюстрації, 2018
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2018

Пошуки зимових скарбів

Привіт, дорогі хлопчики й дівчатка!

Погляньте, всюди самі дива: диво-друзі, диво-день, диво-природа, диво-слово... Так цікаво ставити запитання про дива й шукати на них відповіді!

Успіхів і цікавих відкриттів!

Умовні позначки

зроби разом із дорослим

зроби у групі

зроби у парі

зроби сам

Пошуки зимових скарбів

Розумники
й розумниці!
Зіграйте в гру
«Коло року».

Я спостерігаю і помічаю

1

Порівняйте малюнки. Що змінилося?

1

Розглянь малюнки.

Я

Я

Я

Я здивувався / здивувалася

Запитання   Спостереження   Відповідь

- Розкажи про знайдені тобою зимові скарби. Що тобі допомогло знайти їх — спостереження чи дослід?

Я шукаю відповіді на запитання

1

Знайди відповідь на одне із запитань або виконай завдання (на вибір).

- Які ще зимові свята, крім Різдва Христового, відзначають в Україні?

Я шукаю відповіді на запитання

- Які із зимових свят твої улюблені? Склади власний календар зимових свят.

- Для чого доріжки, що взялися льодом, посипають сіллю?

Я — ЛЮДИНА

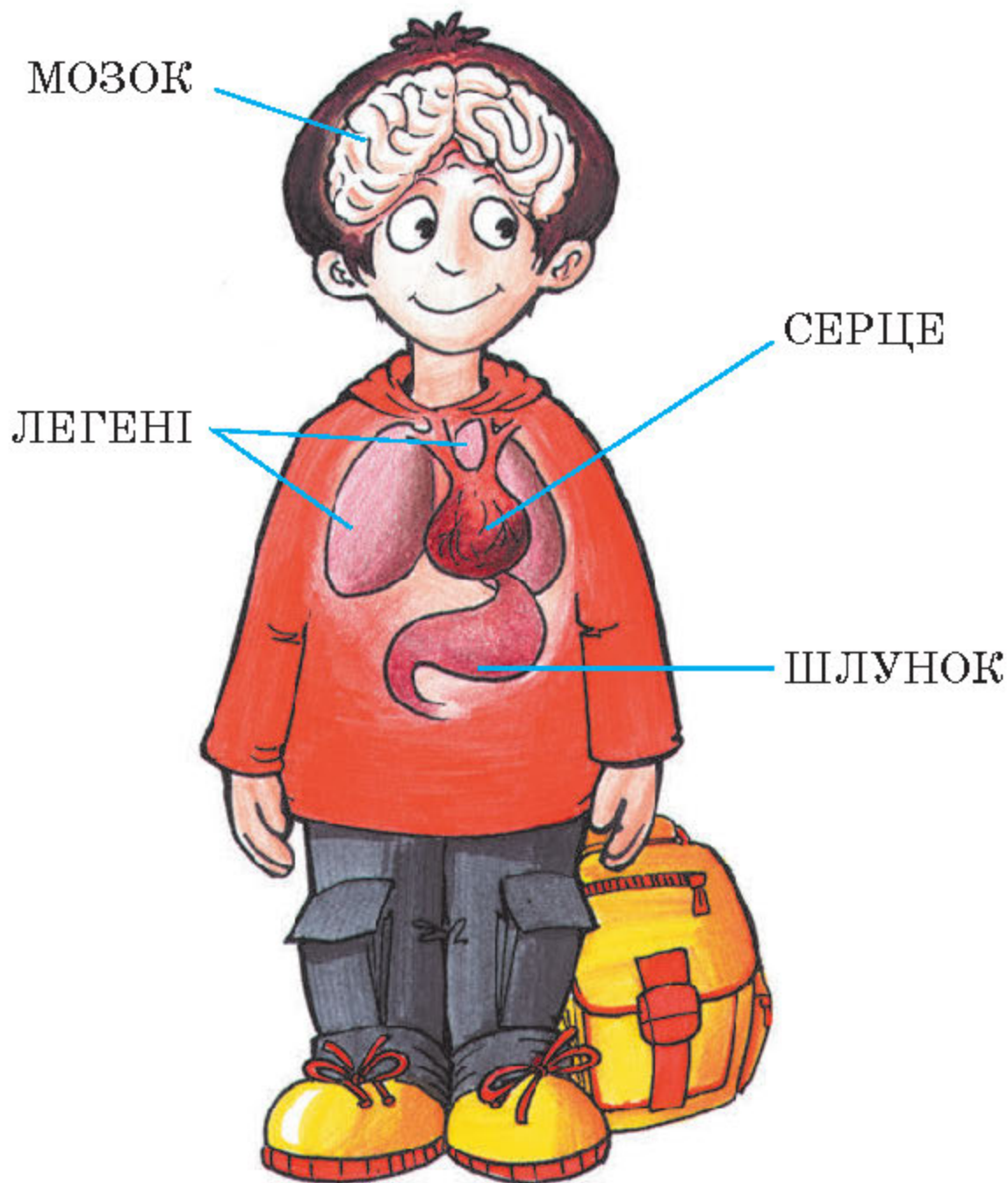

Я вивчаю свій організм

1

Розглянь малюнок.

- Зіграй у гру «І в мене також».

2

Розглянь малюнки.

Я — мозок

Я вмію

Ми — очі

Ми вміємо

Ми — вуха

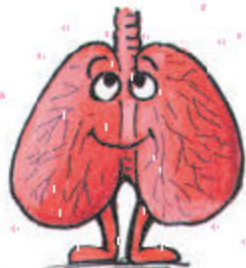
Ми вміємо

Я — серце

Я вмію

Ми — легені

Ми вміємо

Я — шлунок

Я вмію

мозок
легені
шлунок

дивитися

перетравлювати
їжу

працювати,
як насос

дихати

думати

бачити

слухати

● Зіграй у гру «Закінчи думку».

Мій скелет — захисник і опора організму

1

Розгляньте малюнки.

- Розкажіть, як захищали своє тіло лицарі.

У кожної людини і в багатьох тварин є скелет. Він складається з легких, але міцних кісток. Скелет є опорою тіла й захищає внутрішні органи. Також він допомагає людині й тварині рухатися.

Скелет буває внутрішній і зовнішній. У людини він внутрішній, а в річкового рака й метелика Аполлона — зовнішній.

- У кого скелет внутрішній?
- Яких тварин згадано в тексті?

2

Розгляньте малюнки.

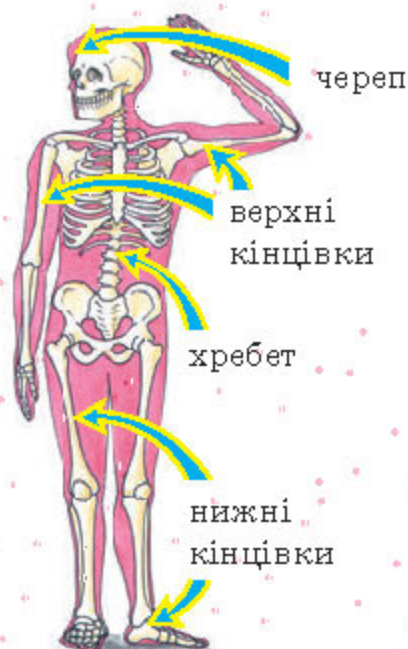

- Поміркуйте й розкажіть, у кого із цих тварин внутрішній скелет, а в кого — зовнішній.

3

Розглянь малюнки.

- Зіграй у гру «Знайди і покажи».
- Розкажи, які харчові продукти корисні для кісток.

скелет
кістки

М'язи — головні «силачі» мого тіла

1

Послухай вірш Євгена Гуцала «Миша». Розглянь малюнки.

● Зіграй у гру «Розкажи і покажи».

Рухати тулубом, руками й ногами, головою, поводити очима, відкривати й закривати рот, усміхатись або хмуритися нам допомагають м'язи. Вони міцно прикріплені до кісток і приводять у рух певні частини тіла. М'язи — наші головні «силачі».

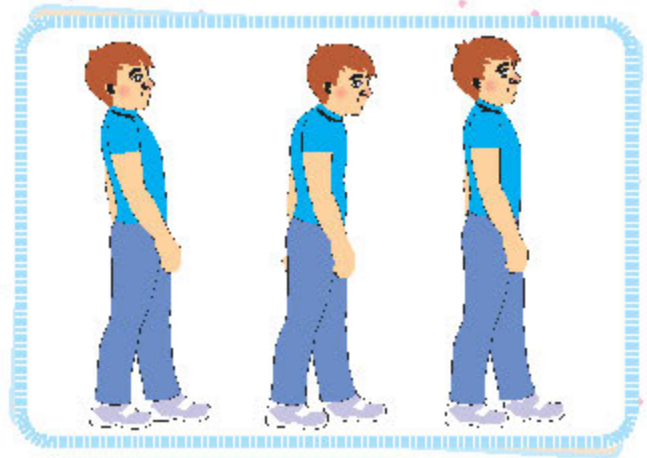
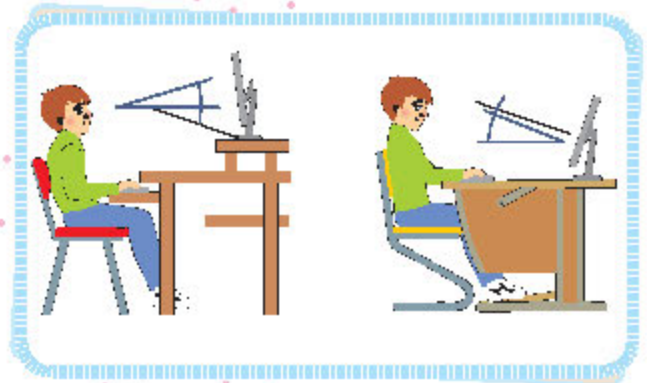
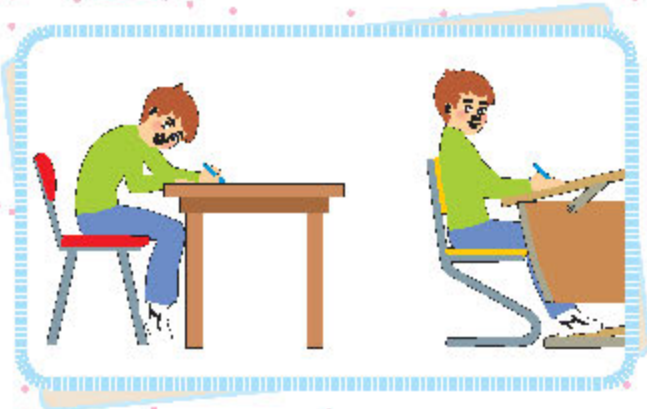
Також завдяки м'язам ми можемо утримувати положення тіла у спокої.

2

Розгляньте малюнки.

3

Розглянь малюнки.

- Закінчи думку.

Для того щоб мої м'язи були міцними, я їм...

М'ЯЗИ

Моя шкіра — мій захисник

1

Розгляньте малюнки.

- Зіграйте в гру «Світлофор».

Шкіра — найбільший орган. Нею вкрите все тіло людини. Шкіра захищає організм від перегрівання, переохолодження й мікробів.

2

Розглянь малюнки.

- Зіграй у гру «Закінчи думку».

3

Роздивися свої нігті під мікроскопом.
Що ти побачив (побачила)?

- Розкажи, коли потрібно мити руки.

4

Діти позначили цифрами порядок дій
під час миття рук.

- Перевірте, чи правильно діти розставили цифри.

шкіра

Мій орган дихання — легені

1

Зіграй у гру «Велика добра тварина».

Для дихання природа дала людині легені. Кішка, як і людина, також дихає легеньми. У риби для дихання є зябра. Метелик дихає за допомогою спеціальних маленьких трубочок, що пронизують усе його тіло.

• Хто, як і ти, дихає легеньми?

2

Довідайся, як працюють легені. Проведи дослід.

3

Розгляньте малюнки.

легені

● Зіграйте в гру «Тому що...».

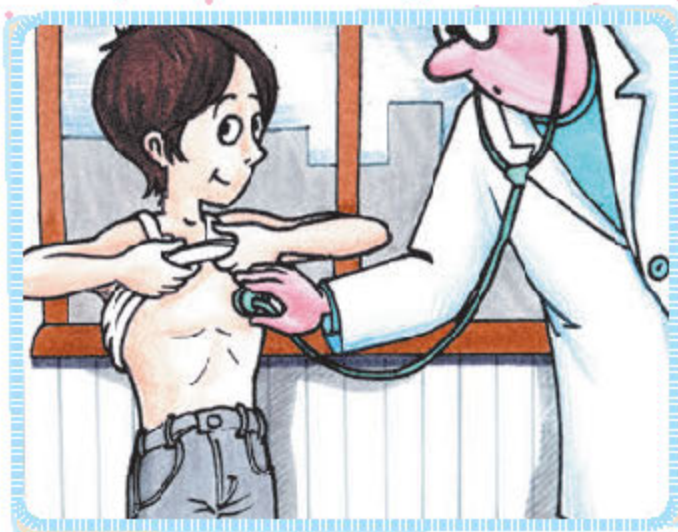

Двигун для крові – мое серце

1

Розгляньте малюнки.

- Розкажіть, що відчуває хлопчик і що чує лікар.

Серце працює кожну мить — то скорочується, то розслаблюється. Скорочення — це робота серця, а розслаблення — перепочинок. Серце є двигуном для моєї крові.

Для здорового серця потрібно дихати чистим повітрям, більше рухатися, вживати яловичину, рибу, молочні продукти, каші, овочі та фрукти.

Розглянь малюнки.

- Які продукти не згадано в тексті?

2

Довідайся, як працює серце.

Скориставшись малюнками, проведи досліди.

Так серце
виштовхує кров.

Візьми в руку тенісний м'яч і стисни його максимально сильно. Саме такі зусилля здійснює серце для того, щоб виштовхнути кров.

Стисни руку в кулачок. Приблизно такий розмір має твоє серце.

«Порівняй» своє серце із серцем дорослого.

3

Розгляньте малюнки.

серце

● Зіграйте в гру «Тому що...».

«Мандрівка» бутерброда

1

Розгляньте малюнок-схему.

ростемо

розвиваємося

рухаємося

навчаємося

граємося

- Зіграйте в гру «Закінчи думку».
- Поміркуйте й розкажіть, звідки у вас є сила (енергія) для життя?

2

Розгляньте малюнок.

- Зіграйте в гру «Кому що потрібно».

Ти ростеш, розвиваєшся, рухаєшся, думаєш і навчаєшся. Для цього тобі потрібно багато сили, енергії. Енергію ти отримуєш з їжі, тому їси декілька разів на день.

3 Розглянь малюнок. Зіграй у гру «Знайди і покажи».

- Зіграй у гру «“Мандрівка” бутерброда».

Я хочу мати красиву усмішку

1

Послухай вірш Григорія Фальковича «Усмішка».

Усмішка у світі заблукала,
Бо сумного хлопчика шукала:
На узліссі, в пуці — все дарма
На узвишші, в лузі — теж нема!
І ніхто не знає, навіть я,
Хто він є, яке його ім'я.
Щоб тебе не сплутали із ним —
Усміхнися, не ходи сумним.

- Розглянь малюнки.

- Чи є на малюнках дитина, яку шукала усмішка?

2

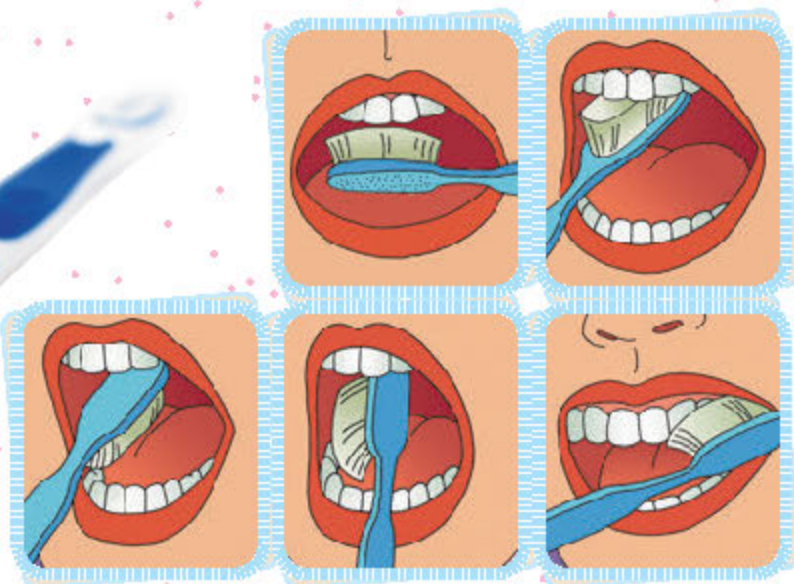
Розглянь фотографії.

- Зіграй у гру «Скільки мені років?»

3 Розкажіть, як правильно чистити зуби.

ТІЛЬКИ
ТВОЯ

4 Довідайтесь, у кого зубів більше — у равлика чи слона?

5 Розгляньте малюнки.

● Розкажіть, яка їжа є корисною для зубів, а яка — ні.

Мої органи чуття і мої емоції

1

Розгляньте малюнок.

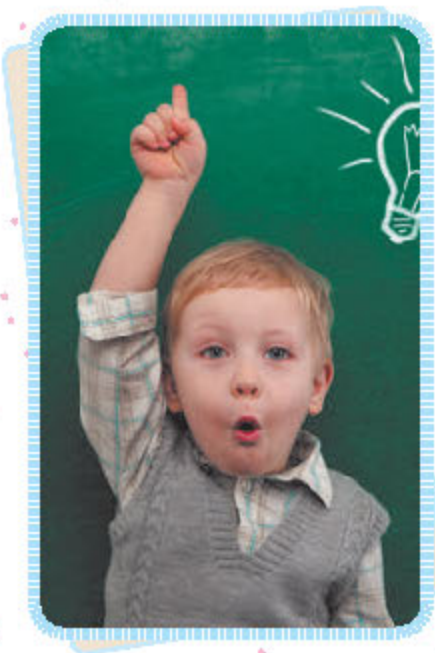

- Зіграйте в гру «Мої помічники».

2

Розгляньте малюнки.

- Зіграйте в гру «Що змінилось?».

Очі й руки допомагають тобі спілкуватися без слів. За виразом обличчя людини, її жестами та позою ти можеш зрозуміти, що вона зараз відчуває.

3

Проведи дослід.

Тобі знадобляться:

4

Розгляньте малюнок.

1. 😊 радість
2. 😞 смуток
3. 😡 злість
4. 😲 здивування
5. 😐 спокій

- Пройдіть лабіринтом, рухаючись за порядком номерів.

Я вчуся контролювати емоції

1

Розгляньте малюнок.

- Який настрій у дітей? Як ви про це дізнались?
- Зіграйте в гру «Що було раніше?».

2

Зіграйте в гру «Упізнай емоцію».

- Поміркуйте і розкажіть, чи можна сердитися й образитися.

Ти можеш сумувати, сердитися, ображатися. Це твої настрої і твої емоції. Ти маєш на них право. Але надмірний гнів чи тривала образа можуть зашкодити твоєму здоров'ю. Тож учися контролювати емоції.

- Що, по-твоєму, відчуває цей хлопчик? Порадь йому, як полішити настрої.

3

Скориставшись малюнками, навчіться робити зарядку «Хороший настрій».

Я сильний

Я дружелюбний

Я добрий

Я мудрий

Я сміливий

Що я можу? Що я знаю?

Розумники й розумниці!
Проведіть вікторину «Сім кроків до міцного здоров'я».
Успіхів вам!

Розпорядок дня

Здорове харчування

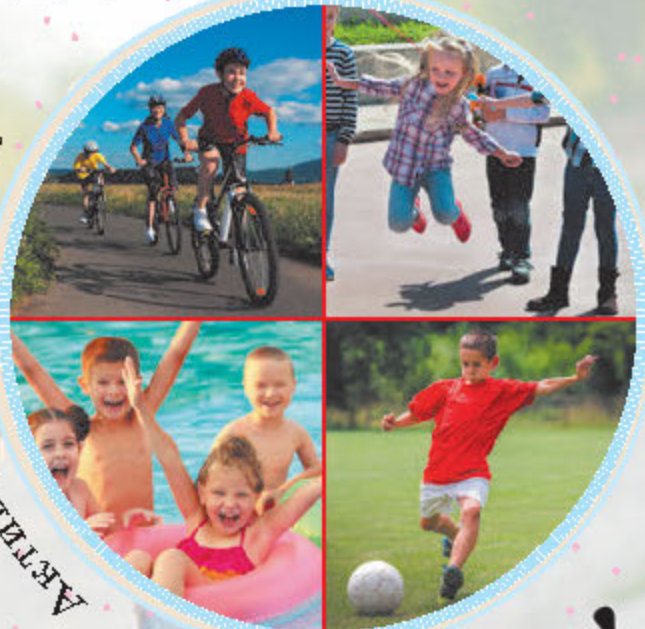

Гігієна

Загартовування

Активний відпочинок

Міцний сон

МИ — ЗДОРОВІ!

Кому що подобається

1

Послухай уривок із казки британської письменниці Енід Мері Блайтон «Знамените каченя Тім».

1

2

3

4

5

- Згадай послідовність подій у казці. Назви номери малюнків у правильному порядку.
- Розкажи, чому Тіма всі вважали особливим.

2

Діти разом із Дивосвітом грали в гру «Подобається — не подобається».

Під час гри вони об'єднувались у різні групи.

- Розгляньте малюнки.

Катруся

Богдан

Оксанка

Ганнуся

Ромчик

- Розкажіть, кому що подобається.
- Чи є групи, до яких ввійшли одні й ті самі діти?
- Зіграйте в таку гру.

3

Порівняй себе з іншими дітьми в класі.

Чим ти схожий (схожа) на них, а чим відрізняєшся? Поміркуй і напиши.

Особисті речі

1

Зіграй у гру «Впізнай і назви».

Розглянь малюнки.

- Назви речі, які НЕ можна позичати іншим людям. Поясни свій вибір.
- А якими речами можна ділитися з іншими?

2

Розгляньте малюнки.

- Поясніть, через що діти посварилися.
- Поміркуйте: чи є в людини право не давати іншим свою річ?

Послухай розповідь
Богдана

Богдан

Коли я хочу погратися чужою іграшкою, завжди питаю дозволу в її хазяїна (хазяйки). Якщо мені дозволяють, то я акуратно граюсь і повертаю іграшку. А якщо ні — не засмучуюсь і не зчиняю сварки.

3 Послухай продовження історії про каченя Тіма.

- Кому належала мисочка з молоком?
- Поясни, навіщо Тім налякав Сніжка.

Мій особистий простір

1

Розгляньте малюнки.

Оксанка

Моє тіло

МОЇ РЕЧІ

ЧУЖІ РЕЧІ

Поясніть:

- Чому деякі речі повторюються на малюнках?
- Чому надпис ЧУЖІ РЕЧІ Оксанка зробила червоним кольором?

Дещо в цьому світі належить тільки тобі. Передусім, це **твоє тіло**. Нікому не можна проти твоєї волі й без дозволу торкатися твого тіла!

2 Послухай розповідь учителя «Простір для життя».

- Розкажи, для чого рослинам та істотам потрібний простір навколо.

3 Розглянь малюнки.

- Визнач особистий простір.

Для зручності
й відчуття безпеки кожній людині
необхідний **особистий простір**.

Я вчуся поважати інших

1

Розгляньте малюнки.

- Зіграйте в гру «Зручно — незручно».

2

Переглянь мультфільм про Гіпо.

Розкажи:

- Хто такий Гіпо?

- Чому діти ображались на Гіпо?

3

Розглянь малюнки.

1

2

3

4

- На яких малюнках зображено незручну, неприємну для учасників ситуацію? Поясни свій вибір.
- Чи обурена дівчинка на малюнку 4? Чому?

Нікому не дозволено самовільно порушувати твій особистий простір. Ти також не можеш без дозволу порушувати особистий простір іншої людини. Під час розмови або гри тримайся від співрозмовника чи партнера на відстані простягнутої руки.

Якщо я захворів (захворіла)

1

Розглянь малюнки.

1.

Здорова.

2.

Хвора.

3.

Квола.

4.

Бадьора.

5.

Сумна.

6.

Весела.

- Зіграй у гру «Так — не так».

2

До кого потрібно звернутись по допомогу в разі поганого самопочуття? Обговоріть за малюнками.

вчителька

друг

батьки

лікар

подруга.

3

Послухай вірш *Григорія Фальковича «Грип»*.

- Назви продукти, які не згадано у вірші.

- Хто такі, по-твоєму, «друг Джульбарс» і «друг Мурко»?

4

Зроби саморобку «Рука допомоги».

Тобі знадобляться:

Роби так:

1. Поміркуй, до кого з дорослих ти одразу звернешся по допомогу у складних ситуаціях.
2. Окресли свою долоньку.
3. На пальчиках окресленої «долоньки» намалюй цих людей або напиши їхні імена.

1

Розкажіть за малюнками про різні родини дітей.

Я живу
з мамою, татом
і братиком.

Я живу
із бабусяю.

Ми живемо
у дитячому
будинку. Наші
вихователі
замінили нам
батьків.

Ми живемо
з мамою.

У мене
велика родина.
Ми живемо
разом.

Я живу з татом.

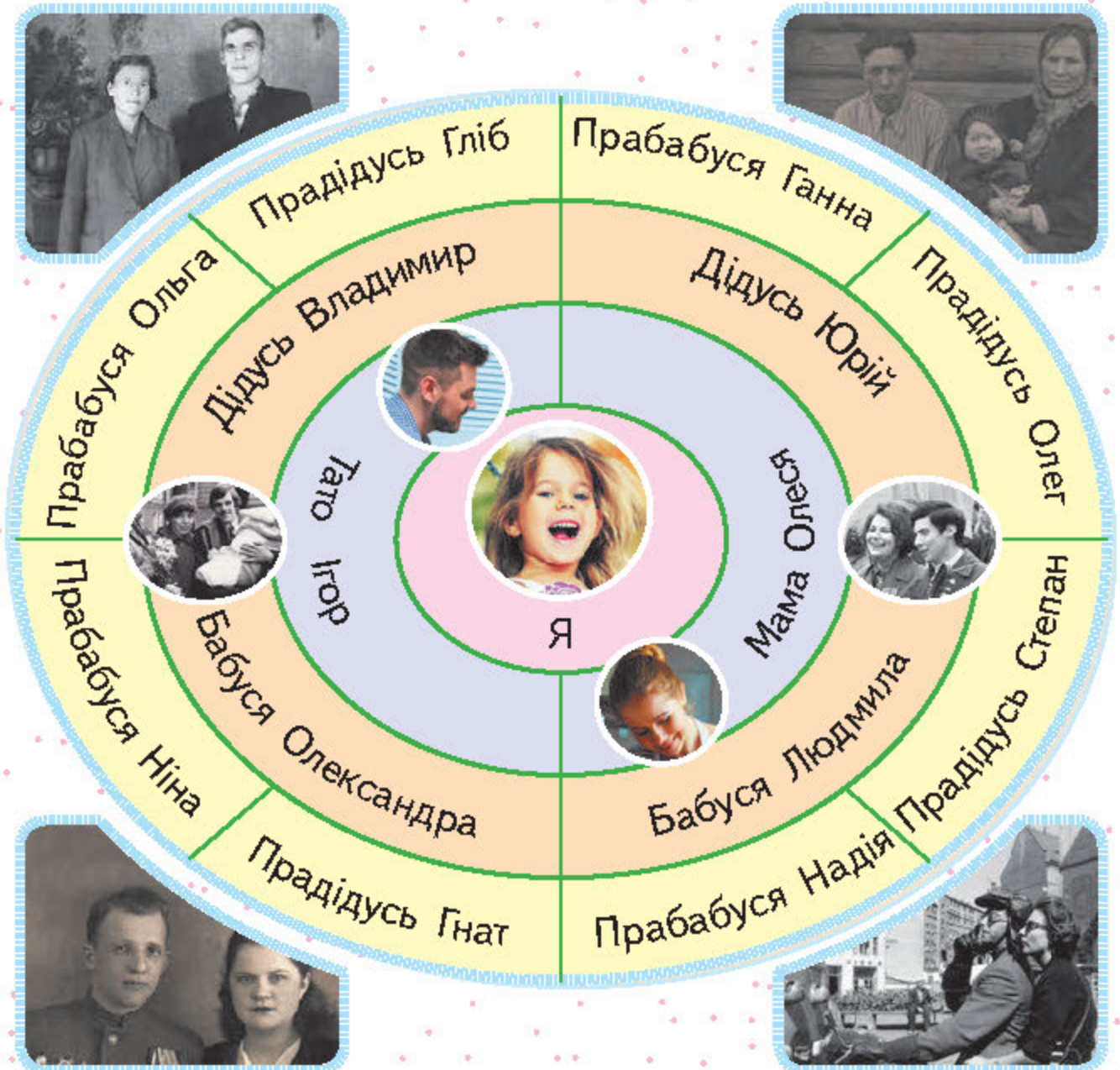

Серед багатьох людей у твоєму оточенні є найближчі й найрідніші. Вони з любов'ю піклуються про тебе, захищають від небезпеки, вчать жити у світі та спілкуватися з іншими людьми. Разом із тобою ці люди утворюють сім'ю.

2

Розгляньте «сімейне коло», складене Ганнусею. Назвіть, хто до нього входить.

3

Склади власне «сімейне коло» або намалюй свою сім'ю.

Мої друзі

1

Послухайте продовження казки про каченя Тіма.

1

2

3

4

5

6

- Згадайте послідовність подій у казці. Назвіть номери малюнків у правильному порядку.
- Розкажіть, хто врятував Тіма від лисиці.

2

Розгляньте портрети. Прочитайте імена дітей.

Роман

Віра

Алла

Мирон

Олена

Данило

- Визначте, хто з ким дружить.
- Розкажіть одне одному про своїх друзів.

3

Розглянь малюнки. Обміркуй ситуації.

- Розкажи, кого із цих дітей ти обереш собі в друзі.

4

Довідайся в дорослих (рідних або знайомих) про їхніх шкільних друзів.

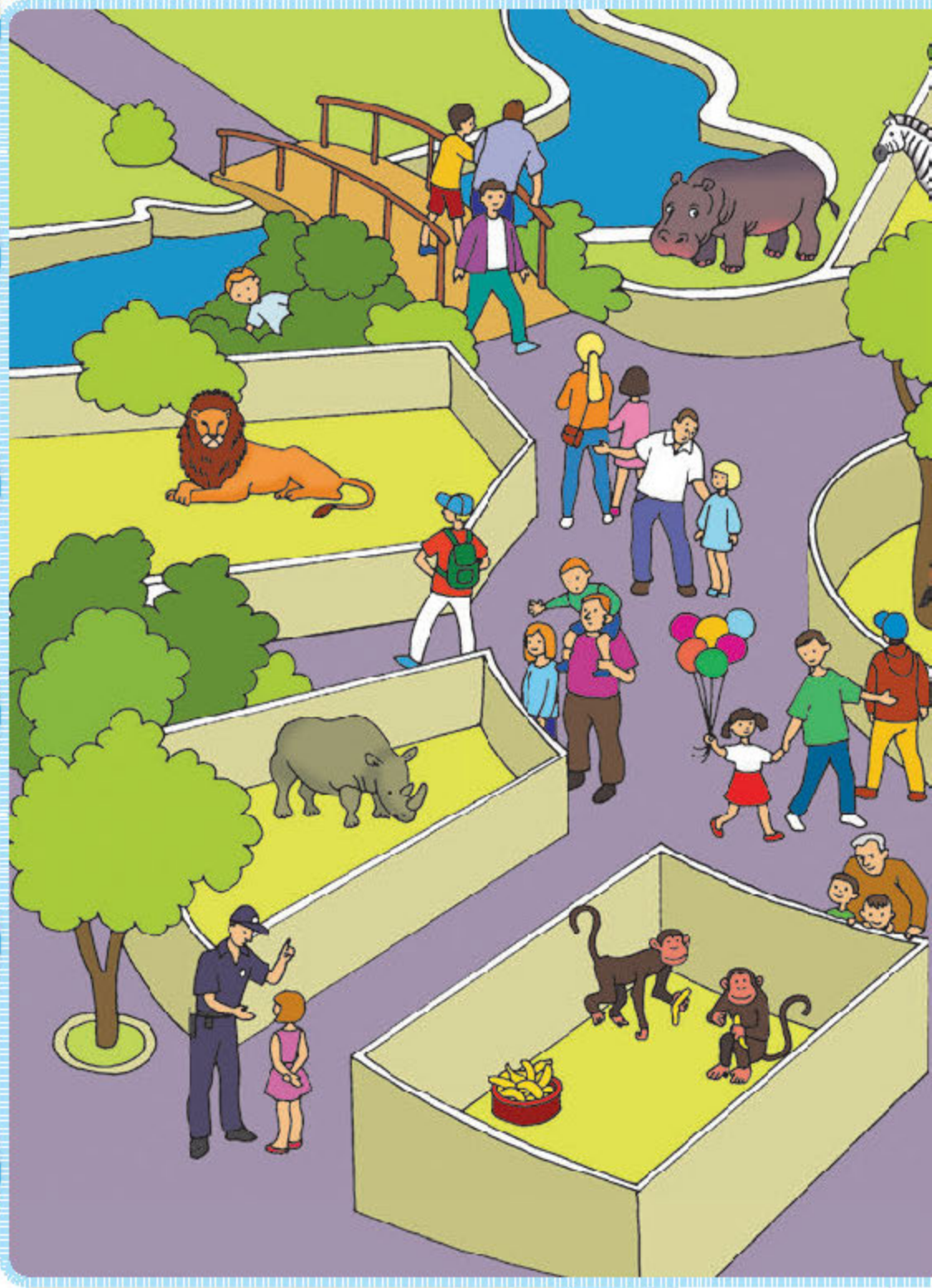

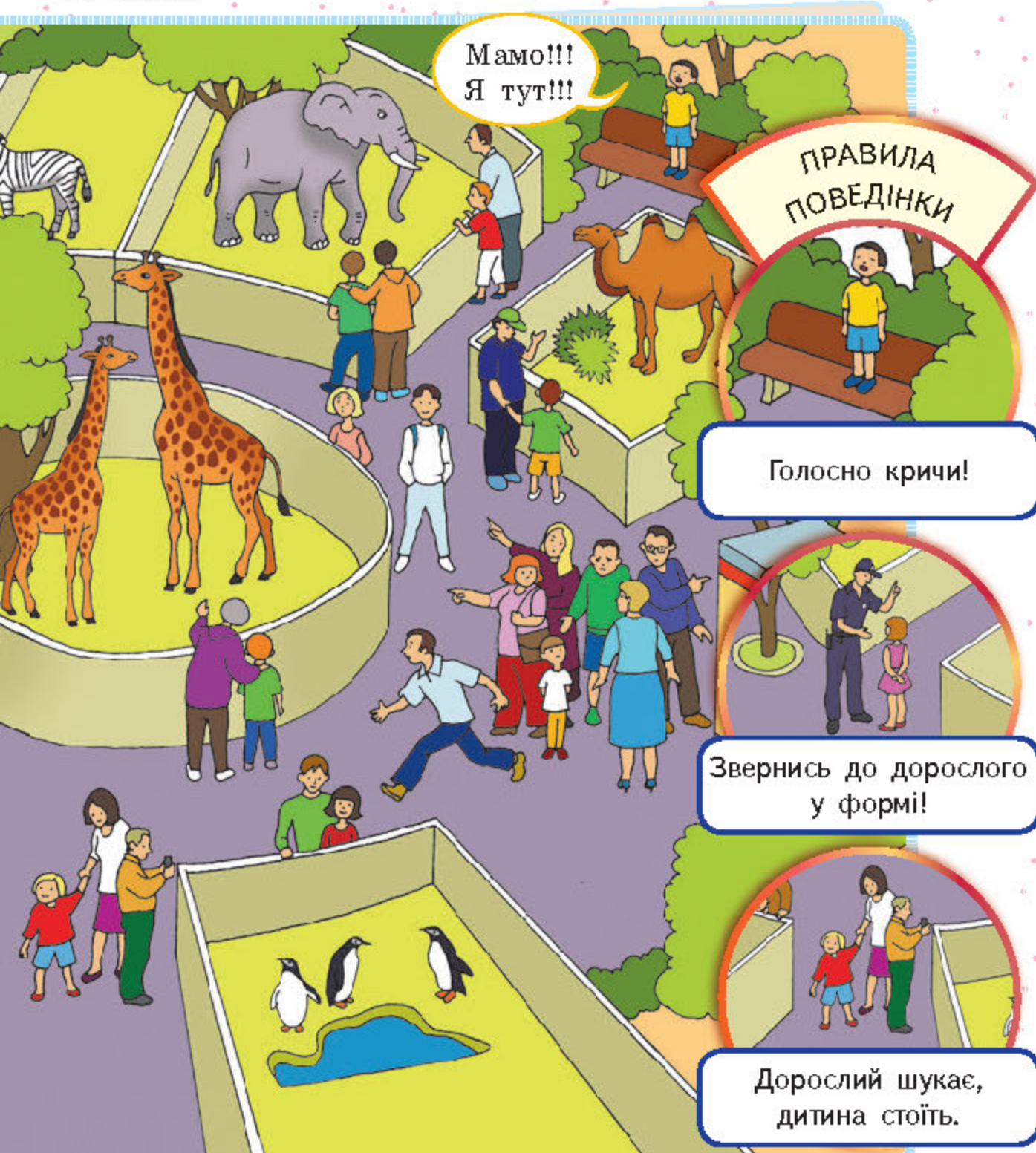
Якщо я загублюся, то не розгублюся!

1

Розглянь малюнки і знайди.

Мамо!!!
Я тут!!!

**ПРАВИЛА
ПОВЕДІНКИ**

Голосно кричи!

**Звернись до дорослого
у формі!**

**Дорослий шукає,
дитина стоїть.**

Мої помічники у надзвичайних ситуаціях

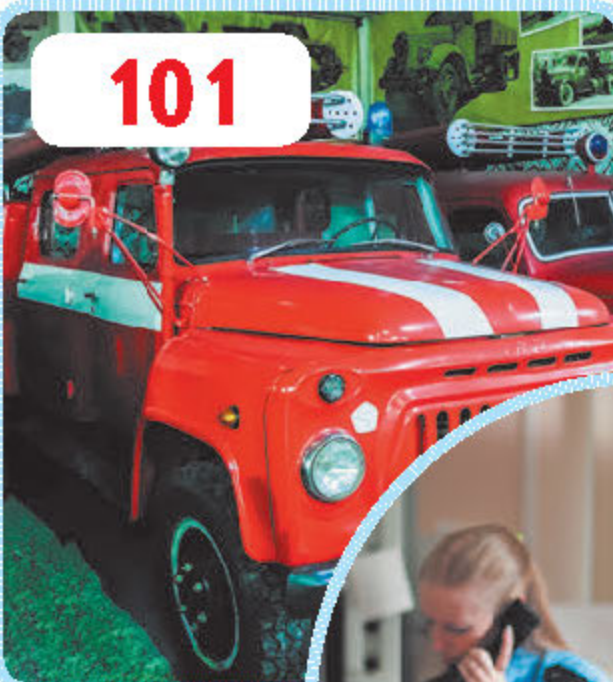

1

Розглянь малюнки.

101

102

103

104

• Зіграй у гру «Потрібна допомога!».

2

Зроби з дорослими плакат за зразком.
Повісь його вдома. Вивчи напам'ять
домашню адресу й номери телефонів.

Домашня адреса

Вул Квіткова, 182

Сусіди

Іван Макарович

Мама

Надія Шевченко

МНС і пожежна допомога

101

Номер телефону мами

038 789 54 45

Поліція

102

Тато

Василь Шевченко

Швидка допомога

103

Номер телефону тата

038 321 98 89

Служба газу

104

Інші родичі

Брат Максим

Служба екстреного виклику

112

Правило про незнайому людину

**НІКОЛИ
НІКУДИ
НІЗАЩО**

У світі є різні люди. Є знайомі, а є незнайомі. Є дуже добрі, а є злі. За зовнішнім виглядом ти не можеш сказати, хороша перед тобою людина чи погана. Тому обов'язково дотримуйся правила про незнайому людину. Воно складається з трьох слів: **НІКОЛИ, НІКУДИ, НІЗАЩО**. Ніколи, нікуди, нізащо не ходи з незнайомою людиною!

За Людмилою Петрановською

- Розкажи правило про незнайому людину. Поясни його.

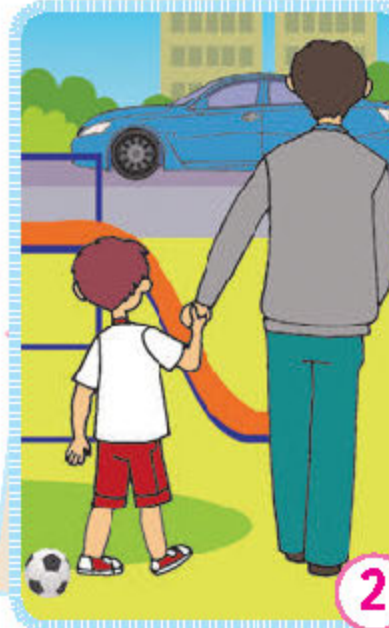
1

Розгляньте малюнки.

1

2

3

- Розкажіть, що сталося на дитячому майданчику.
- На якому малюнку хлопчик поводить себе правильно?

2

Розгляньте малюнок.

Обговоріть:

- Знайома чи незнайома людина дзвонить у двері?
- Що відчуває дівчинка?

3

Розглянь малюнки. Зіграй у гру «Світлофор».

Батьки
не дозволяють
мені відчиняти
двері.

Що я можу? Що я знаю?

Розглянь чарівні кола спілкування.
Поміркуй, кого б ти
розмістив (розмістила) в кожному колі.
Зроби собі такий плакат.

Пошуки весняних скарбів

1

Розглянь малюнки.

- Зіграй у гру «Бачу, чую, відчуваю».
- Розкажи про вже знайдені тобою весняні скарби.

2

Розглянь малюнки. Прочитай назви місяців.

1

Травень

2

Квітень

3

Березень

- Віднови правильну черговість весняних місяців.

3

Порівняйте малюнки. Що змінилося?

Я шукаю відповіді на запитання

1

Знайди відповідь на одне із запитань (на вибір).

- Чи є на деревах біля твого будинку (школи) пташині гнізда?

- У кого із цих тварин навесні з'являються дитинчата?

- Для чого навесні обрізують гілля дерев?

- Як святкують Міжнародний день Землі (22 квітня)?

Укажи,
як ти шукав (шукала) відповідь
на запитання.

Весняна мандрівка в природу

Підготуйся до весняної мандрівки в природу.

1

Розглянь фотографії.

- Розкажи, які із цих рослин траплялися тобі в природі.

Проліска дволиста

Медунка темна

Пшінка весняна

Анемона жовтецева

Зірочки жовті

Ряст ущільнений

Фіалка запашна

На фотографіях зображено рослини-першоцвіти. Спробуй пояснити, чому їх так названо.

2 Перед вами — зашифроване послання Дивосвіту.

Розшифруйте запис:

1. Знайдіть у кожному рядку «зайвий» склад.
2. Прочитайте знайдені склади по порядку (згори вниз), утворюючи слова.
3. Скажіть повністю речення, що у вас вийшло.

3 Довідайся, чому не можна рвати першоцвіти.

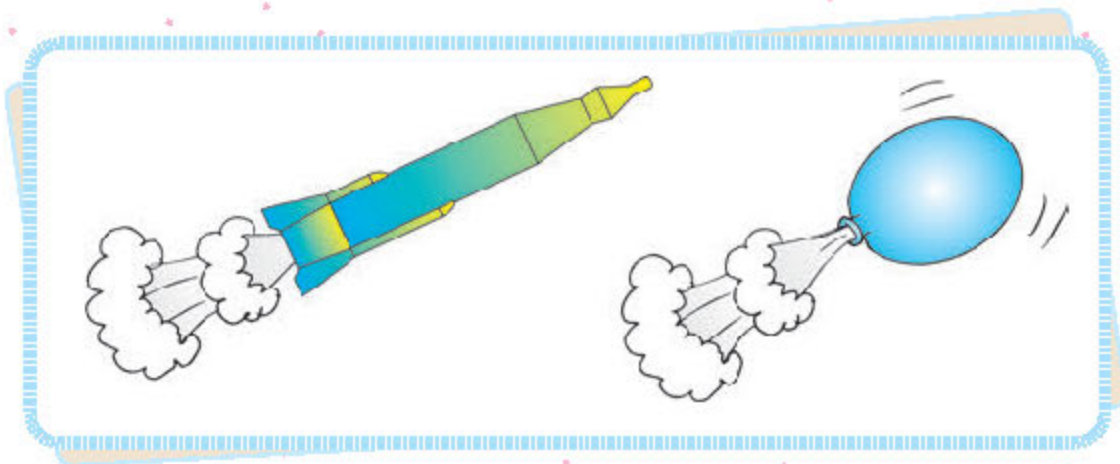
12 квітня відзначається
Міжнародний день польоту людини в космос.
Першим у світі космонавтом був *Юрій Гагарін*.
Першим українським космонавтом став
Леонід Каденюк.

1

Дізнайся, завдяки чому летить космічна ракета. Проведи дослід.

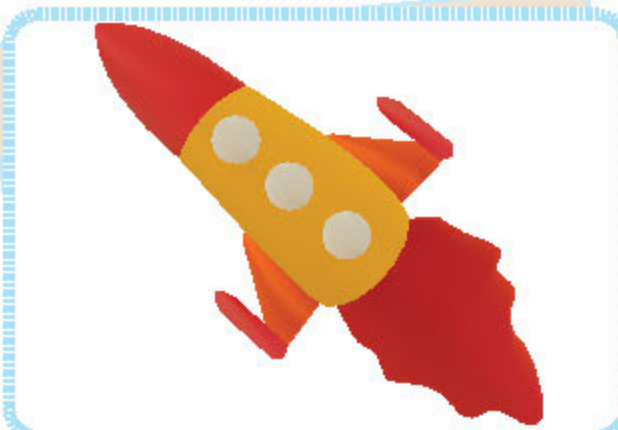
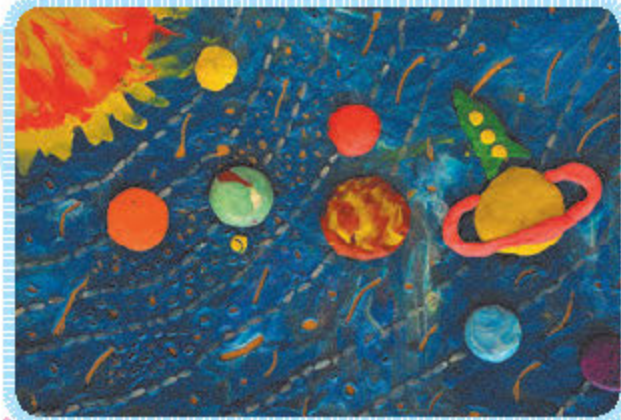
Тобі знадобиться звичайна повітряна кулька.
Роби так:

1. Надуй кульку. Не зав'язуючи, відпусти її.
2. Спостерігай, що відбувається з кулькою.
3. Обміркуй побачене:
  - Яка сила, по-твоєму, рухає кульку вперед? Чи може це бути сила повітря, що виривається з неї?
4. Поміркуй, яка сила підносить угору ракету.

2

Розглянь малюнки.

- Зроби космічний об'єкт за зразком або власним задумом.

Ти живеш на планеті Земля.
Вона — спільний дім для всіх
людей, рослин і тварин.

1

Розгляньте малюнок.

- Прочитайте назви космічних об'єктів.
- Що позначено жовтим кружечком у центрі?
- Визначте, на якій по порядку «доріжці» обертається Земля навколо Сонця. Відлік почніть від Сонця.

2

Розкажіть за малюнками:

- Як у давнину люди уявляли собі Землю?
- Якою побачили нашу планету космонавти?

Розумники й розумниці! Будь ласка, поясніть мені, чому глобус називають моделлю Землі.

1

Ганнуса й Ромчик зустрічають гостей з інших країн.

1. Індія

4. Кенія

5. Китай

6. Німеччина

Тара   Роман   Ганна   Наомі   Юв   Мартін

- Прочитайте імена дітей і назви країн.
- Фотографуючись, діти стали в ряд. Місце дитини в ряду відповідає цифрі біля прапора її країни. Визначте, хто звідки родом.

2

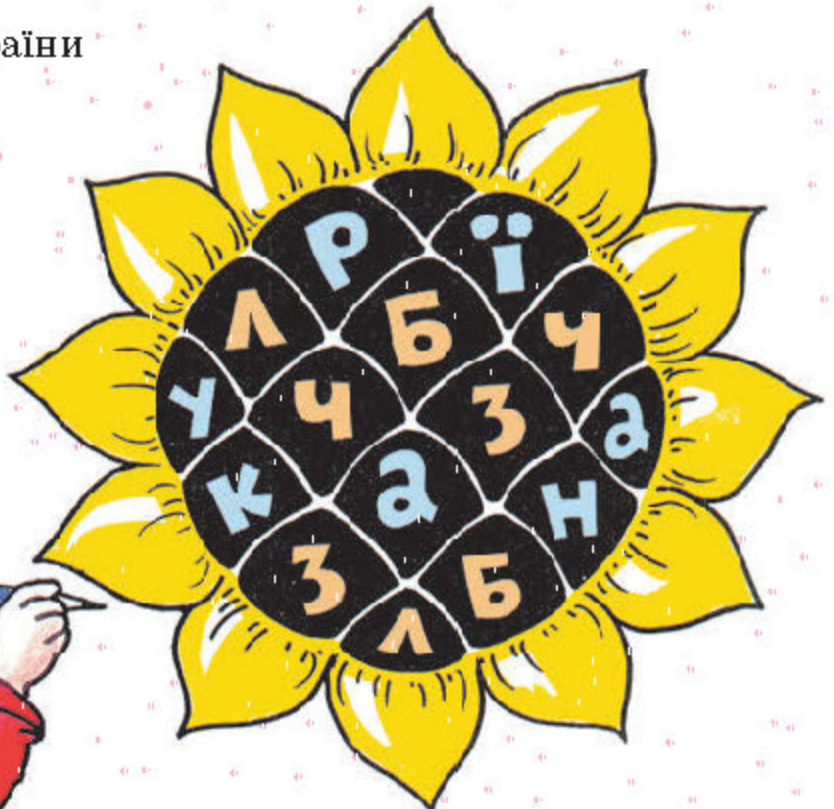
Розгляньте малюнки.

Прапор України

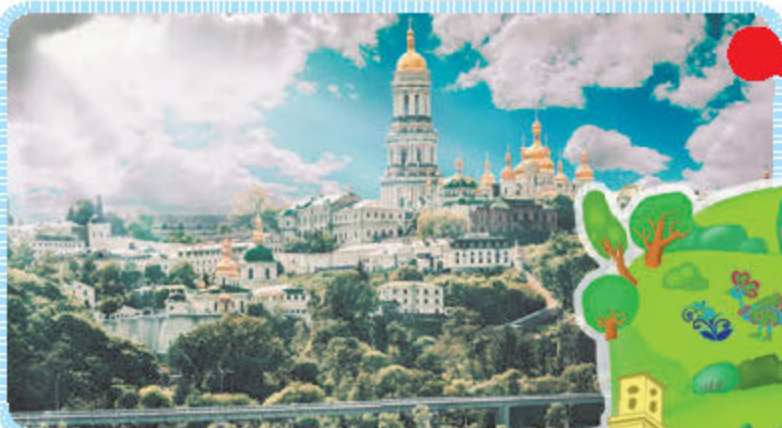
Герб України

- Допоможіть Ромчику скласти слово з блакитних букв на соняшнику.
- Розкажіть гостям про герб і прапор України.

Карта України

Здійсни
мандрівку
Україною.

- Розглянь карту України. Прочитай назви міст.
- Поміркуй, що ще ти міг би (могла б) розповісти гостям про Україну.

Послухай одну з легенд про заснування Києва.

Легенда

Жили колись на нашій землі три брати — Кий, Щек і Хорив. І була в них сестра

Либідь. Кий мешкав на горі, де нині узвіз Боричів. Щек — на горі, яку тепер називають Щекавиця. А Хорив — на третій горі, яку згодом нарекли Хоревиця.

Побудували ті брати місто. І назвали його Київ — на честь старшого з них. Простягалися навколо густі ліси та бір великий. Там містяни полювали на диких звірів.

Довго князував Кий. Був він мужній і хоробрий. Його ім'я назавжди залишилось у назві того давнього міста — сучасної столиці України.

- Як звали старшого з братів?
- Яке ім'я було в сестри?

1 Прочитайте імена героїв легенди.

Щек
Хорив
Кий
Либідь

2 Розгляньте малюнки.

пам'ятник

установили

човен

брати

сестра

припливли

побудували

хоробрий

мужній

Кий

назвали

на честь

місто

вирішили

побудувати

- Прочитайте слова поряд із малюнками.
- Складіть і розкажіть історію про заснування Києва.

Моя вулиця. Моя адреса

1

Розгляньте куточок міста.

- Назвіть номери правильних відповідей.

Назва
вулиці

Будинок
номер 10

Будинок
номер 6

1 Зіркова

4 Хліб

7 Лікарня

2 Каштанова

5 Перукарня

8 Іграшки

3 Сонячна

6 Лікарня

9 Книги

2 Прочитайте назви вулиць.

- Поміркуйте і поясніть, чому їх так названо.

Позначення
місця проживання
або тимчасового
перебування людини
називають **адресою**.

Санта-Клаусу
Головний
поштовий офіс
Північний полюс

- Прочитай, кому Дивосвіт написав першого листа.

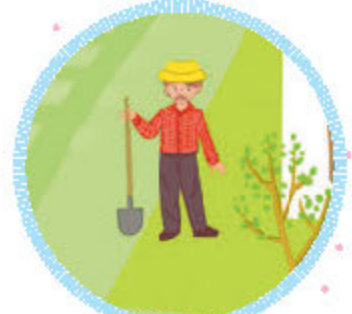
3 Довідайся, із чим або з ким пов'язана назва твоєї вулиці.

Гра «Екскурсія на ферму»

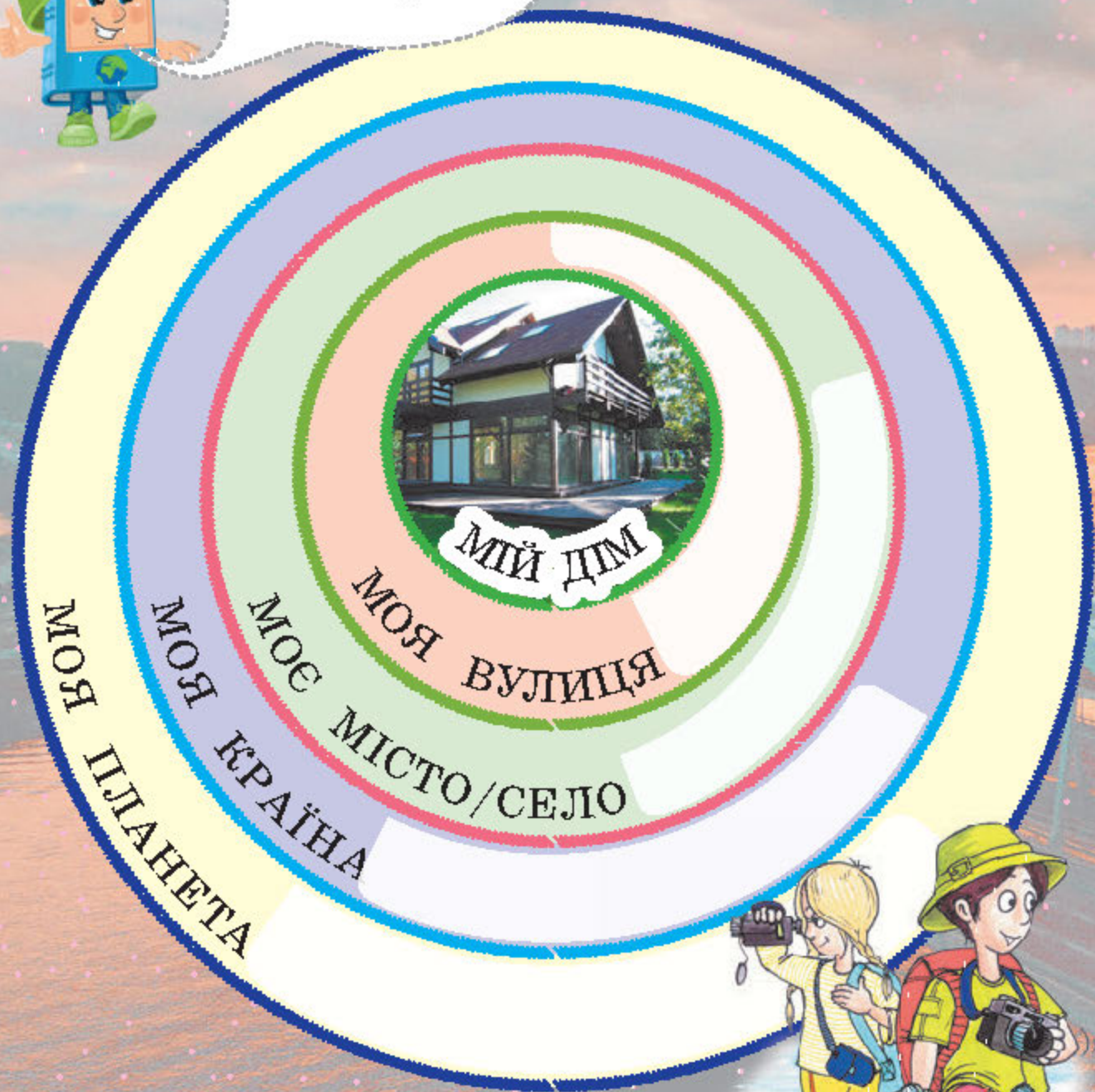

Що я знаю? Що я можу?

Зіграй у гру
«Моя адреса».

Природа рідного краю

Мій рідний край — частина України,
Я все люблю в своїм краю:
Його ліси, річки, долини,
Пташині співи у гаю.

Озеро Світязь

Чорне море поблизу Одеси

Гора Говерла

1

Хто більше? Назвіть одне одному рослини, які ви бачите на малюнку.

2

Зіграйте в гру «Рослини — тварини».
Розподіліть малюнки на дві групи.

3

Доведіть за малюнком, що яблуня належить до живої природи.

4

Що із цього необхідне для життя рослин?
Назвіть номери малюнків-відповідей.

1

2

3

4

5

6

7

Рослини — зелене диво природи.
Як і все живе, вони ростуть, дихають, живляться
розмножуються і відмирають. Одні рослини ростуть
на суходолі, інші — у водоймах. Без рослин
неможливе існування тварин і людей.

5

Розгляньте малюнки.

- Поміркуйте і розкажіть, хто й чому товаришує з дубом.

Дерева, кущі, трав'янисті рослини

1

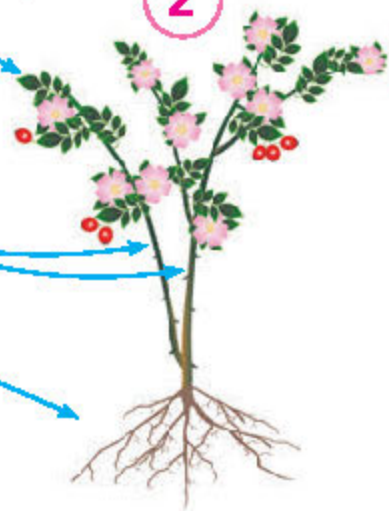
Обговоріть за малюнками:

- Що необхідно рослинам для життя?
- Яка частина рослини знаходиться під землею? А яка ловить сонячне світло?
- Під яким номером зображено рослину з багатьма стеблами?

1

2

ЛИСТЯ
СТЕБЛО
КОРІНЬ

3

Рослини живляться зовсім не так, як ти. Їм необхідні сонячне світло, повітря, вода та ґрунт. Для живлення в рослин є корінь, стебло й листя.

2

Розкажіть за схемою:

- На які групи вчені поділили рослини?
- У рослин якої групи
  - стебло м'яке й соковите?
  - стебло називають стовбуром?

3

Розподіліть ці рослини на групи: ДЕРЕВА, КУЩІ, ТРАВ'ЯНИСТІ РОСЛИНИ.

- Поясніть, чому ви розподілили їх саме так.

! дерева
кущі
трав'янисті рослини

Хвойні та листяні рослини

1

Розгляньте листя різних рослин.

Робінія

Каштан

Клен

Дуб

Липа

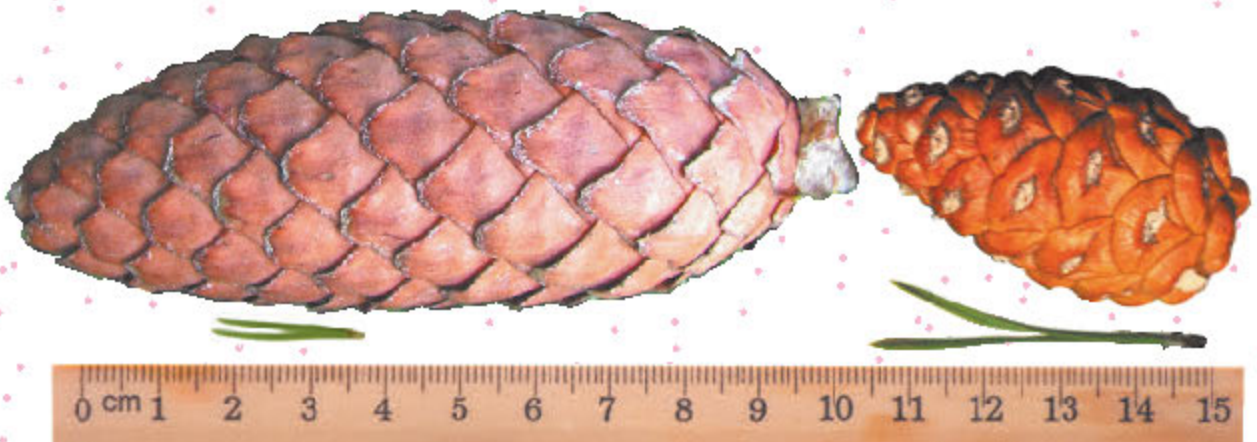
Горобина

- Знайдіть і покажіть схожі листки. Назвіть ознаку, за якою вони схожі.

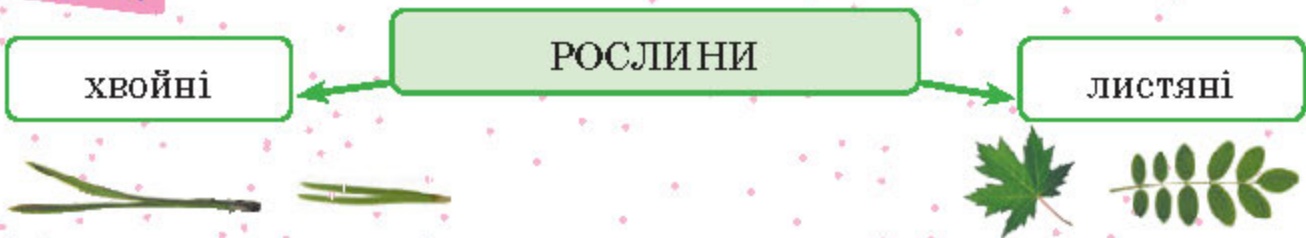
2

Виміряйте довжину голок і шишок рослин.
Зробіть висновок.

3 Розгляньте схему.

- Поміркуйте і розкажіть, за якою ознакою вчені поділили рослини.
- Як назвали ці групи рослин?

4 Розгляньте малюнки.

дуб

ялинка

модрина

ялинка

дуб

бузок

бузок

- Знайдіть рослину без пари. Прочитайте її назву.
- Розкажіть про цю рослину за таким планом-схемою:

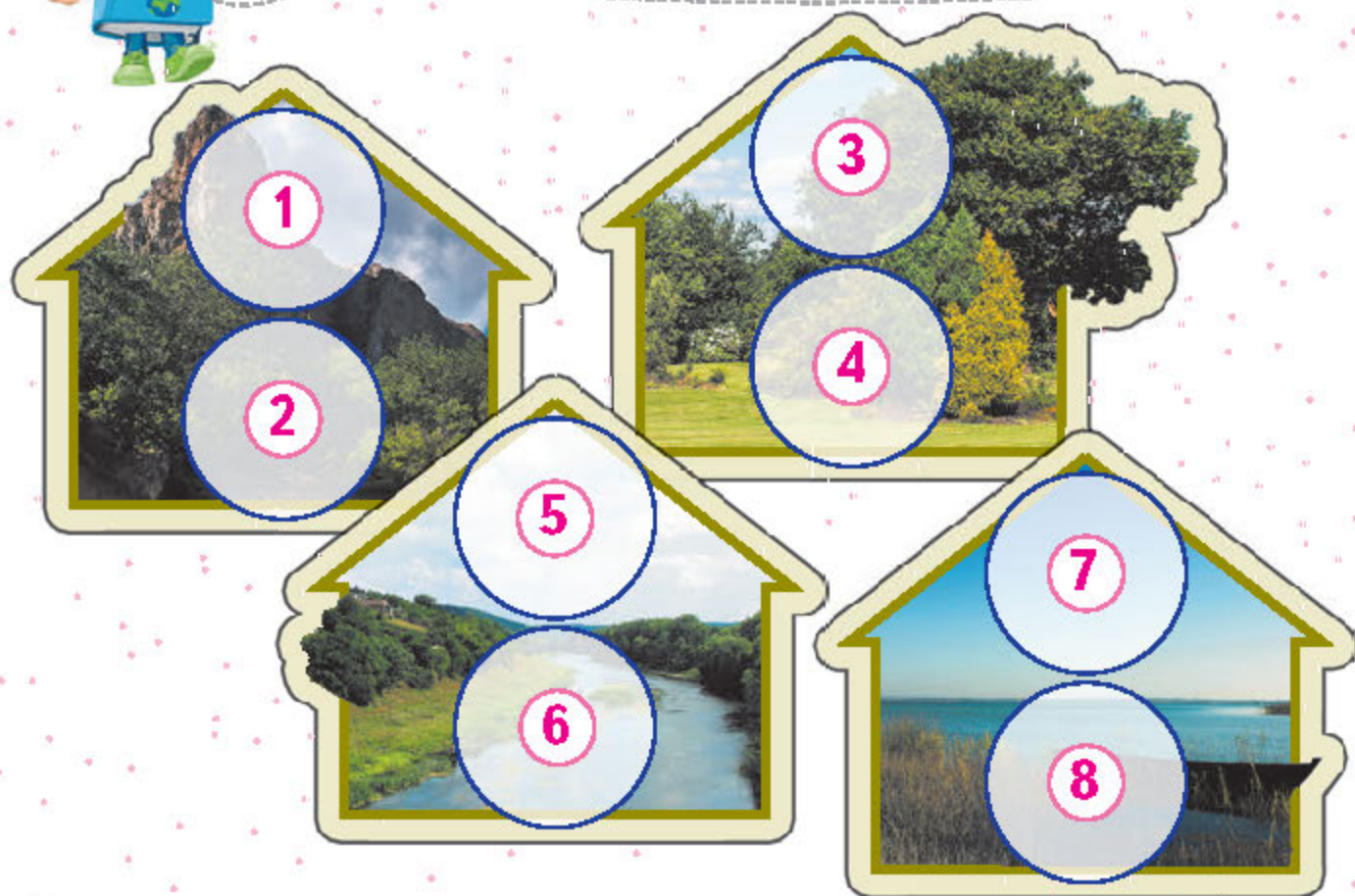
хвойні рослини
листяні рослини

Дикорослі та культурні рослини

Зіграй у гру «Рослино, рослино, де ти живеш?».

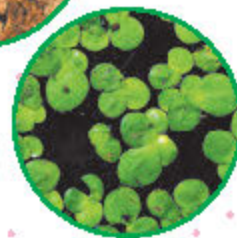

проліска

кульбаба

едельвейс

кримська сосна

глечики

латаття

очерет

ряска

вишня

бегонія

кактус

хризантема

кукурудза

яблуня

троянда

пшениця

томати

гарбузи

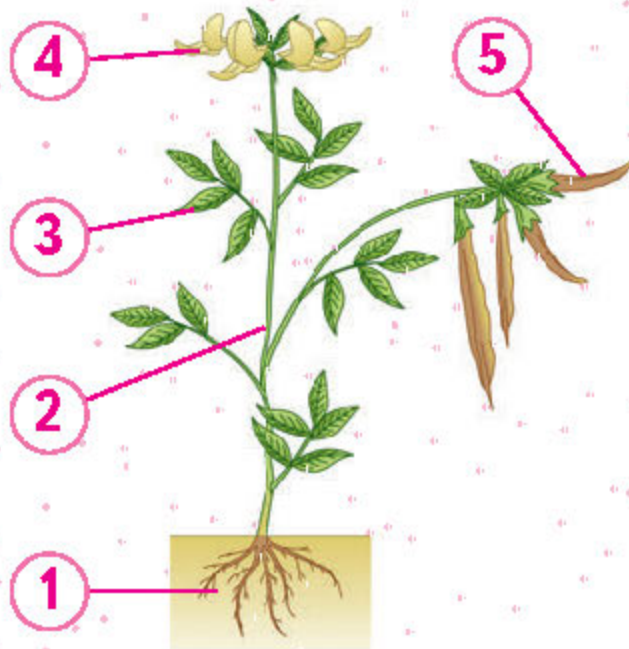

Органи рослини

1

Розгляньте малюнок.

Плід

Квітка

Листя

Стебло

Корінь

- Назвіть органи рослини під номерами 1, 2, 3.
- Чи знаєте ви назви органів рослини під номерами 4 і 5?

2

Розгляньте малюнки.

- Віграйте в гру «Що за чим».
- Розкажіть, у що перетворюється квітка суниці.

Для розмноження в рослин є квітка,
плід, насіння. Плід захищає насіння.

3 Прочитайте назви насіння клена й кульбаби.
Спробуйте їх пояснити.

Двокрилатка клена

Парашутик кульбабки

4 Розкажи за малюнком, як кульбаба
заселила іншу галявину.

корінь
стебло
листя
квітка
плід
насіння

Диво на підвіконні

1

Розгляньте малюнки.

1

Аспарагус

2

Бегонія

3

Примула

4

Фіалка

5

Алое

6

Хлорофітум

- Які з цих рослин є у вашому класі? А у вас вдома? Назвіть номери малюнків-відповідей.
- Як можна назвати такі рослини?

2

Розгляньте малюнки.

1

Кактус

2

Райський птах
(Стреліція)

3

Тещин язик
(Сансевіерія)

- Розкажіть, яка з цих кімнатних рослин потребує багато світла й частого поливання.

Кактус, який ти бачив (бачила) на фотографії вище, належить до роду *ехінопсис*. Ця грецька назва означає «схожий на їжака».

- Чому, по-твоєму, кактус так назвали?
- Чим насправді схожі, а чим відрізняються кактус і їжак?

кімнатні рослини

Дивосвіт тварин. Дикі і свійські тварини

1

Зіграй у гру «Впізнай і назви».

2 Розгляньте малюнки. Розподіліть тварин на дві групи.

дикі

ТВАРИНИ

свійські

- Поясніть, чому деяких тварин називають свійськими, а всіх інших — дикими.

Дикі і свійські тварини

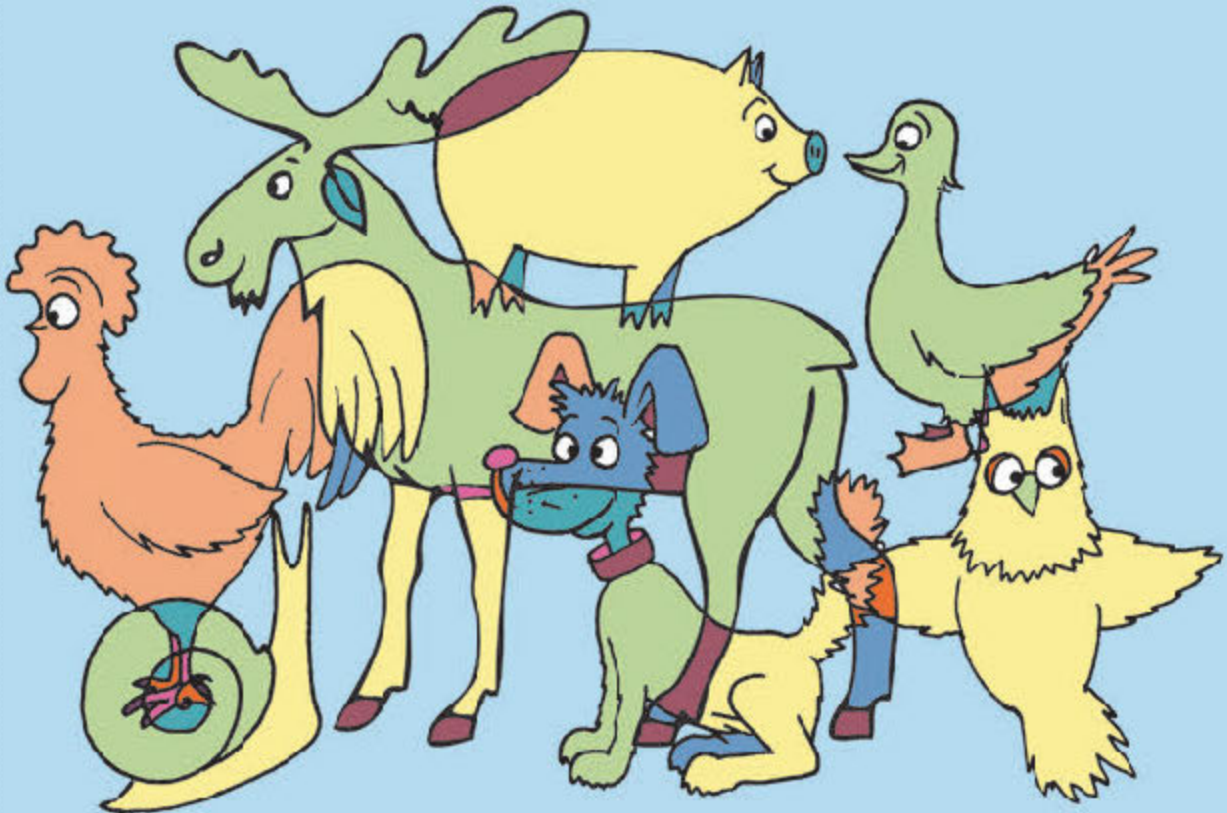

Деяких тварин людина приручила, і відтоді вони живуть поряд з нею. Людина доглядає їх і використовує для своїх потреб. Таких тварин називають **свійськими**. Усі інші тварини — **дикі**.

3

Знайдіть на малюнку свійських тварин. Скільки їх?

4

Знайдіть у кожному рядку зайву тварину. Поясніть свій вибір.

дикі тварини
свійські тварини

1

2

3

4

5

6

7

8

5

Допоможіть ведмедеві знайти друзів.

Дай лапу, друже!

1

Розкажіть, як людина приручила собаку.
Скористайтесь малюнками з опорними словами.

стародавні
люди

перший
друг

печери

прекрасні
охоронці

помічники під час полювання

2

Прочитайте підписи до фотографій.
Зіграйте в гру «Собачі професії».

рятівник

артист

лікар

охоронець

вівчар

прикордонник

вівчарка

доберман

сенбернар

колли

лабрадор

пудель

3 За словами Дивосвіту, його друг песик Фоксик важить 2 кілограми. Перевірте, чи справді це так.

4 Поміркуйте над малюнком. Що сталося у квартирі?

- Поясніть, чому песик бешкетував.

Диво на долоні. Комахи

1

Дізнайтеся, кого називають *дивом на долоні*.

Робіть так:

1. Упізнайте й назвіть зображених тварин.
2. Спробуйте прочитати слова у клітинках. Уставте пропущені букви.
3. Запишіть уставлені букви по порядку. Прочитайте слово.

2

Розглянь будову комахи.

3

Скільки ніг у комах? Полічіть на малюнках.

Мураха

Бронзівка

Жужелиця

Колорадський жук

Жук-плавунець

У кожної комахи ніжок.

- Яке число має бути у відповіді?

У всіх комах є три пари ніг,
голова, черевце і груди.

КОМАХИ

Диво-комаха — медоносна бджола

1

Оленка й Ганнуся досліджують комах.

- Яке запитання цікавить дівчат? Допоможіть їм знайти правильну відповідь.

2

Зіграй у гру «Знайди і покажи».

- Доведи, що бджола — комаха.

Бджоли дуже корисні для людини.

Ці маленькі трудівниці дають людям мед, віск та інші цінні продукти. Тому з давніх часів бджіл розводять на пасіках.

Довгим хоботком бджола висмоктує з квіток нектар. А щіточками на ногах збирає у спеціальні кошики пилок, що пристав до її голови й тіла. Нектар і пилок бджола несе до вулика. Вони потрібні для годування бджолиної сім'ї.

3

Допоможи комахам дістатися до своїх домівок. Пройди по стежках.

оса

джміль

бджола

Диво-жуки

1

Дізнайтеся назви диво-жуків.
Розгадайте ребуси-малюнки.

Жук-...?

Жук-...?

Жук-...?

Жук-...?

Жук-...?

2

Розгляньте малюнки.

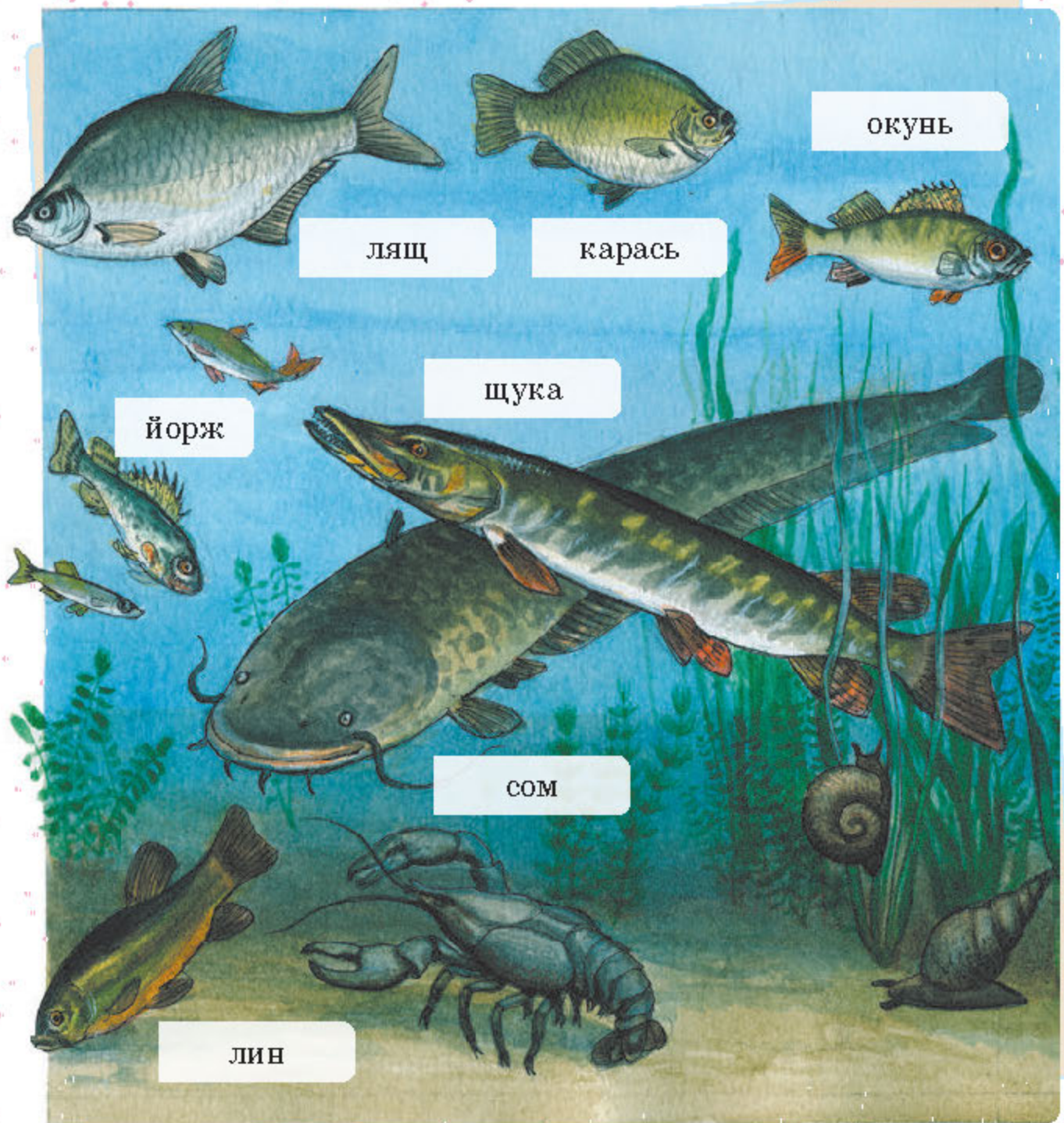
- Зіграйте в гру «Корисні — некорисні».

1

Полічіть, скільки риб на малюнку.

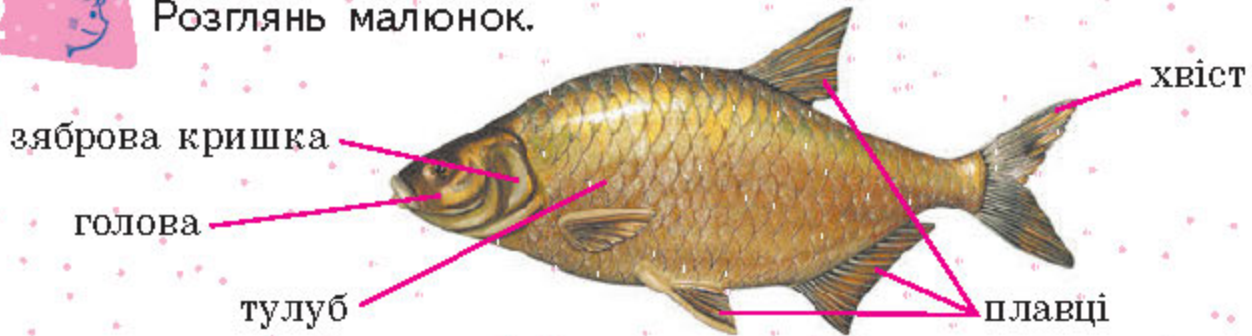

- Прочитайте назви риб.
- Зіграйте в гру «Продовж слівце».

Риби — водяні тварини. Їхнє тіло зазвичай вкрите лускою. Дихають риби за допомогою зябер.

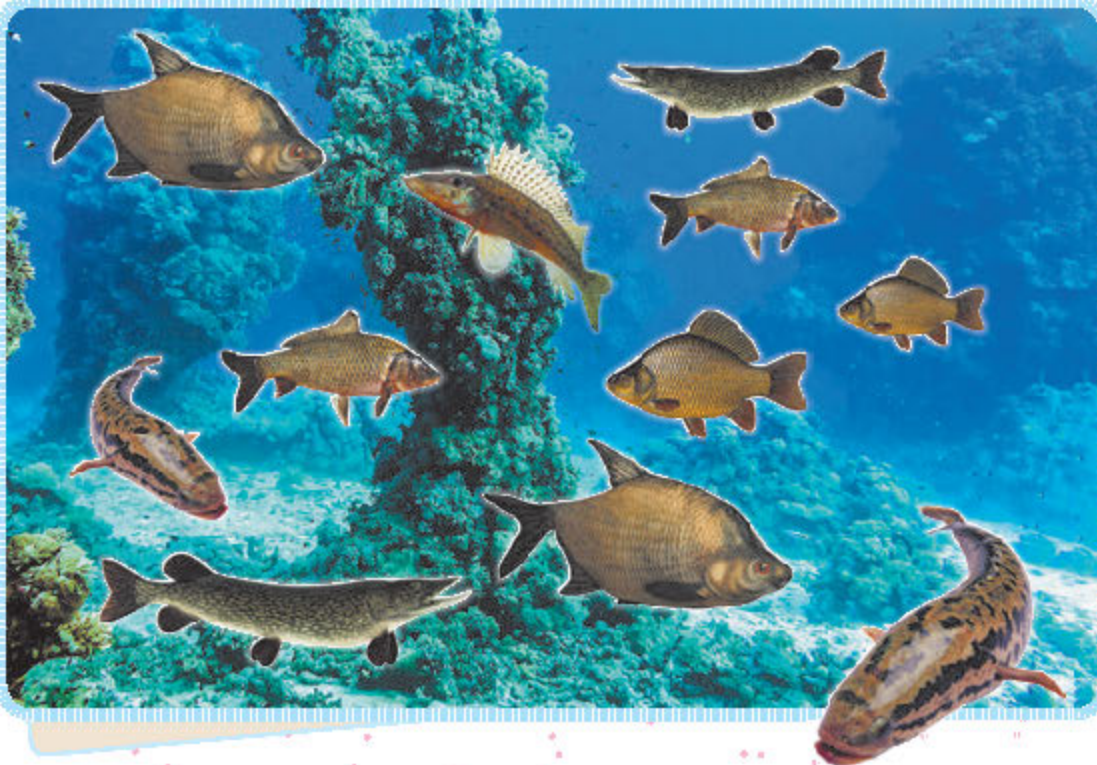

2 Розглянь малюнок.

- Зіграй у гру «Назви і покажи».

3 Знайди пари риб.

- Яка з риб не має пари? Це *йорж носар*.

Пернате диво. Птахи

1

Хто тут зайвий? Доведи.

2

Розгляньте будову птаха.
Прочитайте назви частин його тіла.

- 1 голова
- 2 шия
- 3 дзьоб
- 4 крила
- 5 хвіст
- 6 тулуб
- 7 ноги

- Зіграйте в гру «Я назву — ти покажи».

3

Розгляньте фотографії. Прочитайте назви тварин.

Синиця

Золотомушка

- Доведіть, що синиця й золотомушка — птахи.

Лелека — справжній красень серед птахів: великий, довгоногий, з пишним біло-чорним оперенням і червоним дзьобом. Українці називають його по-різному: *бúсол*, *чорногúз*, *бузькó*, *бúсень*, *жабоїд*. Крім жаб, лелеки їдять комах, мишей, ящірок, дрібну рибу.

Свої великі гнізда ці птахи мостять на високих деревах, стовпах і дахах будівель. Кажуть, що в хату, на якій оселились лелеки, неодмінно приходять лад і щастя.

- Поясни, чому лелеку називають жабоїдом.

1

Порівняйте два види лелек. Знайдіть у них спільне й відмінне.

Чорна лелека

Біла лелека

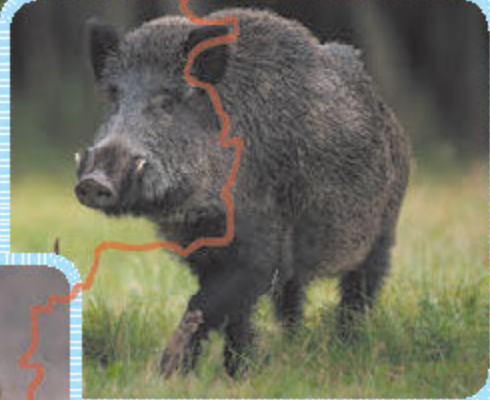
Хутряне диво. Звірі

1

Зіграй у гру «Впізнай і назви».

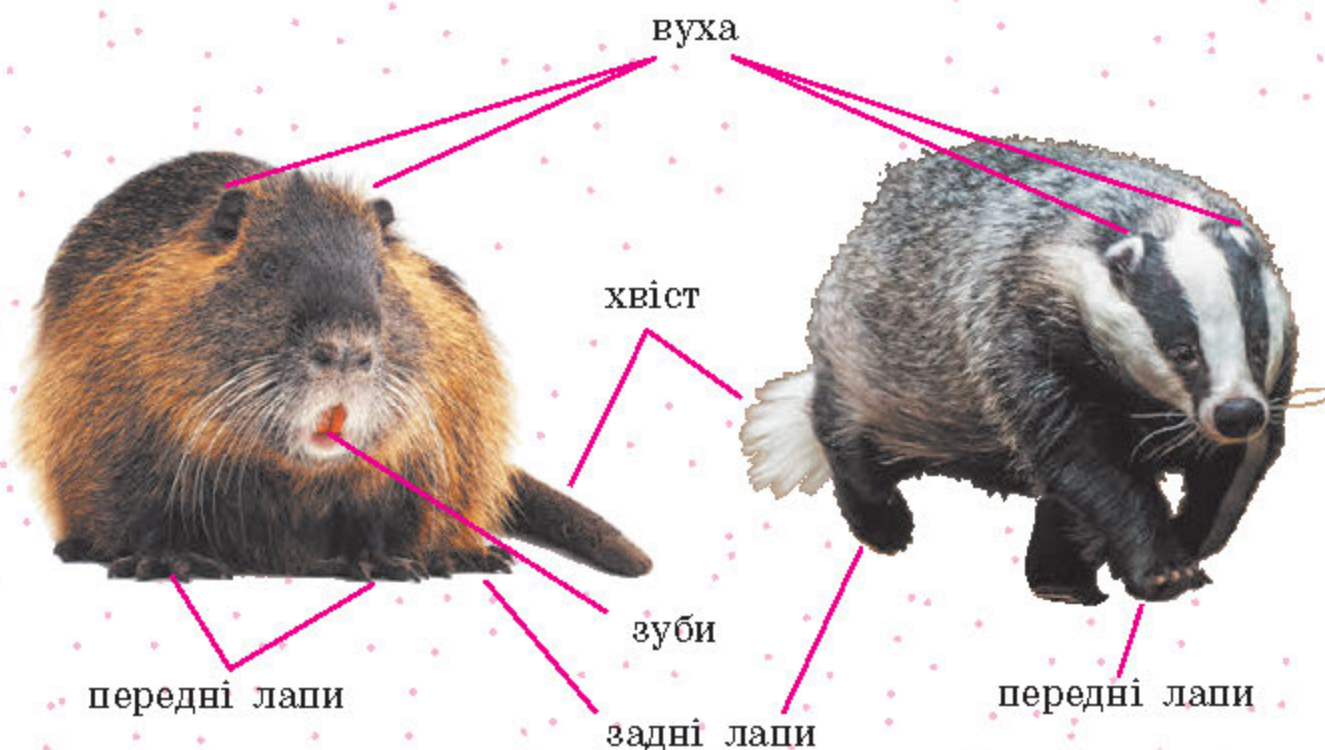
Відгадай загадку.

Зуби маю, мов пила,
Хвіст — лопатою.
Сам гризу я дерева,
Сам будую хату я.
Здогадалися тепер?
Ну, звичайно ж! Я — ....

1

Назвіть і покажіть частини тіла борсука й бобра.

- Розкажіть, чим ці тварини схожі, а чим відрізняються.

Бобри мешкають на берегах повільних річок, озер і ставків. Ці тварини чудові плавці й пірнальники. Їхнє густе хутро не намокає і зберігає тепло навіть у крижаній воді. А великий плоский хвіст, схожий на весло, слугує їм за кермо. Бобри — одні з кращих будівельників серед тварин. Гострими зубами вони підгризають стовбури — і так валять дерева. З них бобри будують хатки та греблі.

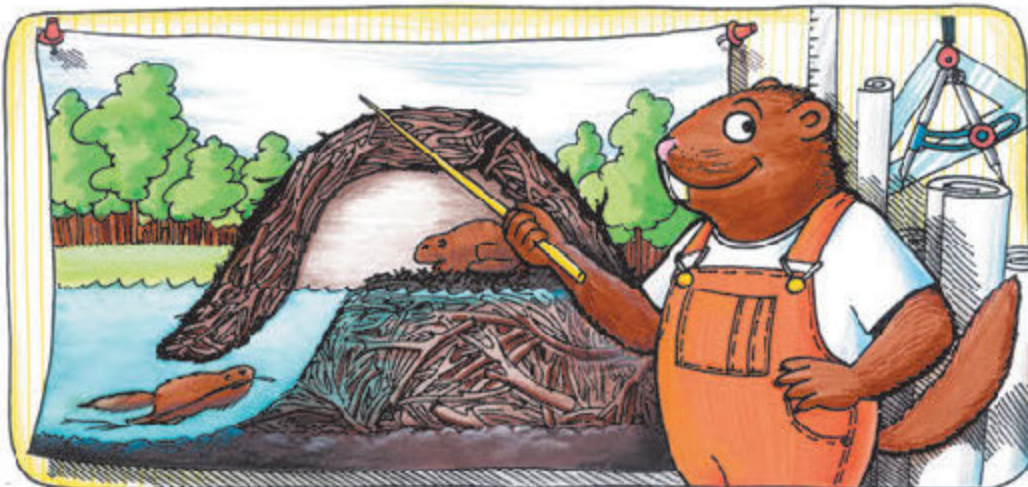
- Назви предмет, на який схожий хвіст бобра.

2

Розглянь хатку бобра.

- Покажи підводний хід і житлову камеру.

Я — людина

Пошуки зимових скарбів	3
Пошуки зимових скарбів	4
Я спостерігаю і помічаю	6
Я шукаю відповіді на запитання	8
Я вивчаю свій організм	10
Мій скелет — захисник і опора організму	12
М'язи — головні «силачі» мого тіла	14
Моя шкіра — мій захисник	16
Мій орган дихання — легені	18
Двигун для крові — мое серце	20
«Мандрівка» бутерброда	22
Я хочу мати красиву усмішку	24
Мої органи чуття і мої емоції	26
Я вчуся контролювати емоції	28
Що я можу? Що я знаю?	30

Моя безпека (Я серед людей)

Кому що подобається	32
Особисті речі	34
Мій особистий простір	36
Я вчуся поважати інших	38
Якщо я захворів (захворіла)	40
Мое сімейне коло	42
Мої друзі	44
Якщо я загублюся, то не розгублюся!	46
Мої помічники у надзвичайних ситуаціях	48
Правило про незнайому людину	50
Я в безпеці вдома сам (сама)	51
Що я можу? Що я знаю?	52

Моя диво-країна — Україна

Пошуки весняних скарбів.....	54
Я шукаю відповіді на запитання.....	56
Весняна мандрівка в природу.....	58
Космічне свято.....	60
Моя диво-планета — Земля.....	62
Символи моєї диво-країни — України.....	64
Карта України.....	66
Київ — столиця України.....	68
Моя вулиця. Моя адреса.....	70
Гра «Експерсія на ферму».....	72
Гра «Експерсія на ферму».....	72
Що я знаю? Що я можу?.....	74

Дивосвіт природи рідного краю

Природа рідного краю.....	75
Дивосвіт рослин.....	76
Дерева, кущі, трав'янисті рослини.....	80
Хвойні та листяні рослини.....	82
Дикорослі та культурні рослини.....	84
Органи рослини.....	86
Диво на підвіконні.....	88
Дивосвіт тварин. Дикі і свійські тварини.....	90
Дикі і свійські тварини.....	92
Дай лапу, друже!.....	94
Диво на долоні. Комахи.....	96
Диво-комаха — медоносна бджола.....	98
Диво-жуки.....	100
Диво у воді. Риби.....	102
Пернате диво. Птахи.....	104
Хутряне диво. Звірі.....	106
Диво-будівельник.....	108

Відомості про користування підручником

№ з/п	Прізвище та ім'я учня / учениці	Навчальний рік	Стан підручника	
			на початку року	у кінці року
1				
2				
3				
4				
5				

Навчальне видання

*Таліна Ольга Валентинівна
Іванова Галина Жанівна*

**«Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»
підручник інтегрованого курсу для 1 класу закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)
(Частина 2)**

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено.

Редактор *І. В. Єфімова*. Помічник редактора *Ю. В. Загородня*. Технічний редактор *А. В. Пліско*.
Художнє оформлення *В. І. Труфем*. Макет обкладинки *О. Л. Кейко*. Коректор *Н. В. Красна*.

В оформленні підручника використані зображення,
розміщені в мережі Інтернет для вільного використання

Підписано до друку 10.08.2018. Формат 24×108/16. Папір офсетний.
Гарнітура Шкільна. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 11,76. Обл.-вид. арк. 11,30.
Наклад 18 286 прим. Зам. №7029.

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кібальчича, 27, к. 136, Харків, 61071.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6216 від 22.09.2016.
Адреса редакції: вул. Космічна, 21а, Харків, 61146.
E-mail: office@ranok.com.ua. Тел. (067) 719-48-66, тел./факс (067) 719-68-67.

Підручник надруковано на папері українського виробника

Надруковано у друкарні ТОВ «Фактор-Друк»,
вул. Саратівська, 61, Харків, 61030.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6496 от 23.08.2017.
Тел. +38 (067) 717-61-86. E-mail: office@druk.factor.ua

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

1
клас
ЧАСТИНА 2

Особливості підручника:

- сучасний дизайн та унаочнення матеріалу
- блочний підхід до розгортання тем
- застосування діяльнісного підходу на інтегровано-предметній основі
- реалізація ідей компетентнісного і інтегрованого підходу у початковій освіті

Інтернет-підтримка дозволить:

- прослухати навчальний матеріал з супроводом відеоряду
- ознайомитися з додатковими матеріалами до уроків

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Інтернет-підтримка
interactive.ranok.com.ua

